

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา สภาพและการดำเนินงานในด้านการบริหาร งานเทคนิค งานบริการ ทรัพยากรสารสนเทศ การใช้เทคโนโลยี และความร่วมมือระหว่างห้องสมุด ตลอดจน ปัญหาและอุปสรรคของห้องสมุดทหาร และกำหนดแนวคิดในการจัดตั้งหน่วยงานห้องสมุดทหาร เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงกำหนดวิธี ดำเนินการวิจัย เป็นลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

ขั้นตอนการวิจัย

1. ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในเรื่องเกี่ยวกับหน่วยงานห้องสมุด ห้องสมุดทหาร ระเบียบวิธีวิจัย การสร้างเครื่องมือ และสถิติในงานวิจัย รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ เอกสาร ซึ่งเป็นข้อมูลทั้งในและต่างประเทศ
2. ศึกษาการดำเนินงานของหน่วยงาน ต่อไปนี้คือ
  - 2.1 ระบบสารสนเทศทางวิชาการแห่งชาติ ศูนย์ประสานงานสารสนเทศ 6 สาขา ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ และศึกษาจากเอกสาร โดยสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ (ภาคผนวก ค) จำนวน 27 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับการดำเนินงานและอุปสรรคของหน่วยงาน และส่งแบบสัมภาษณ์ไปยัง ศูนย์กลางของหน่วยงานห้องสมุด และศูนย์ประสานงานสารสนเทศสาขาต่างๆ ทางไปรษณีย์ พร้อมกับ แนบไปรษณียบัตร และแจ้งหมายเลขโทรศัพท์ เพื่อติดต่อในวันเวลาที่สะดวกที่จะให้เข้าพบและ สัมภาษณ์ต่อไป โดยเริ่มทำการสัมภาษณ์ ที่ศูนย์ประสานงานสารสนเทศ สาขาเศรษฐศาสตร์เป็น แห่งแรก ณ ธนาคารแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2536 และเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาอุปสรรคและการดำเนินงานของหน่วยงานเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2537 โดยสัมภาษณ์ที่ ศูนย์ประสานงานสารสนเทศ สาขาสังคมศาสตร์ ณ สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒน- บริหารศาสตร์ เป็นแห่งสุดท้าย
  - 2.2 ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ศึกษาจากเอกสาร
  - 2.3 หน่วยงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค ศึกษาจากเอกสาร
  - 2.4 โครงการพัฒนาระบบห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนกลาง ศึกษาจากเอกสาร

3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม จำนวน 42 ข้อ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับห้องสมุด ในด้านการบริหาร งานเทคนิค งานบริการ ทรัพยากรสารสนเทศ และการใช้เทคโนโลยี ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค จำนวน 21 ข้อ ประกอบด้วย

- ข้อมูลพื้นฐาน เป็นคำถามเกี่ยวกับชื่อห้องสมุด สังกัด สถานที่ติดต่อทางไปรษณีย์ โทรศัพท์ และประเภทของห้องสมุด จำนวน 2 ข้อ
- การบริหารงานห้องสมุด เป็นคำถามเกี่ยวกับฐานะของห้องสมุด การแบ่งส่วนงาน บุคลากร และงบประมาณ จำนวน 5 ข้อ
- งานเทคนิค เป็นคำถามเกี่ยวกับงบประมาณและจำนวนทรัพยากรสารสนเทศที่จัดหาในแต่ละปี วิธีการจัดหา การใช้คอมพิวเตอร์ในงานจัดหาและจัดทำรายการ การทำบัตรรายการ ระบบการจัดหนังสือ หัวเรื่องที่ใช้ และหลักเกณฑ์การลงรายการ จำนวน 8 ข้อ
- งานบริการ เป็นคำถามเกี่ยวกับบริการที่ห้องสมุดจัดทำ การใช้คอมพิวเตอร์ในงานบริการ จำนวน 2 ข้อ
- ทรัพยากรสารสนเทศ เป็นคำถามเกี่ยวกับ จำนวนทรัพยากรสารสนเทศ 1 ข้อ และการประเมินทรัพยากรสารสนเทศ โดยให้ประเมินทรัพยากรสารสนเทศ 25 สาขาวิชา (แบ่งตามสาขาวิชาของระบบการจัดหมู่หนังสือหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน และระบบทศนิยมของคิวอี้รวมกันโดยตัดบางสาขาวิชาออกไป ได้แก่ งานทั่วไป (General Works) ประวัติศาสตร์ยุโรป ประวัติศาสตร์อเมริกัน เบ็ดเตล็ด เป็นต้น) และใช้เกณฑ์การประเมินทรัพยากรสารสนเทศของ RLG Conspectus ที่ใช้ในรายงาน Research Libraries Group (Coffely, 1992) ซึ่งประเมินเป็น 6 ระดับ คือ

ระดับ 0 Out of Scope ไม่อยู่ในขอบเขต ห้องสมุดไม่ได้จัดหาสาขาวิชานี้ แสดงว่าวัตถุประสงค์หรือนโยบายการจัดหาของห้องสมุดจะไม่รวมเอาวัสดุสารสนเทศสาขาวิชานั้นๆ

ระดับ 1 Minimal Level ระดับต่ำ ห้องสมุดจะจัดหาเฉพาะทรัพยากรที่เป็นพื้นฐานในสาขาวิชา วัสดุสารสนเทศในระดับนี้ จะแค่ชี้แนะให้ความรู้เบื้องต้นแก่ผู้อ่านแต่ไม่ลึกซึ้ง

ระดับ 2 Basic Information Level ระดับข้อมูลพื้นฐาน ผู้อ่านจะได้รับแนวคิดที่กว้างขวางขึ้น แต่ยังไม่ลึกซึ้งเท่าไรนัก เช่น สารานุกรมเฉพาะเรื่อง คู่มือและพจนานุกรม เป็นต้น ความมุ่งหมายของการจัดหาคือ ทำให้ collection ทันสมัยในแง่ของวัสดุสารสนเทศที่ให้อ่านเบื้องต้น

ระดับ 3 Instructional Support Level ระดับสนับสนุนการเรียนการสอน ในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา สำหรับการศึกษาคิดว่าด้วยตนเอง ไม่ถึงขั้นวิจัย เช่น เอกสารเฉพาะหรือบรรณานุกรมเฉพาะเรื่อง คู่มือการอ้างอิง วารสารเฉพาะวิชา เป็นต้น

ระดับ 4 Research Level ระดับช่วยการวิจัย มีทรัพยากรส่วนใหญ่ที่มีความจำเป็นในการค้นหา สืบค้น แนวคิดใหม่ ๆ หรือแนวคิดที่ยังไม่ได้มีการตรวจสอบมาก่อนในสาขาวิชา เช่น รายงานการวิจัย ผลการทดลองทางวิทยาศาสตร์ สารนิเทศเกี่ยวกับการวิจัย วรรณกรรมและสารระสังเขปเฉพาะสาขาวิชา เป็นต้น

ระดับ 5 Comprehensive Level ระดับครอบคลุมกว้างขวางละเอียดสมบูรณ์ จุดมุ่งหมาย คือ รวบรวมทุก ๆ สิ่งที่มีคุณค่าในสาขาวิชานั้น ๆ จำนวน 1 ข้อ

- การใช้เทคโนโลยี เป็นคำถามเกี่ยวกับแผนพัฒนาการใช้เทคโนโลยี

จำนวน 1 ข้อ

- ปัญหาและอุปสรรค เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานทางด้าน การบริหาร งานเทคนิค งานบริการ ทรัพยากรสารสนเทศ การใช้เทคโนโลยี โดยกำหนดค่าระดับของปัญหาและอุปสรรค ตามมาตรวัดทัศนคติแบบ Likert-type-scale ดังนี้

ระดับปัญหาและอุปสรรค	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ระดับคะแนน	4.60-5.00	3.60-4.59	2.60-3.59	1.60-2.59	1.00-1.59

และไม่มีปัญหา (กำหนดค่า = 0) จำนวน 1 ข้อ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างห้องสมุด ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน จำนวน 7 ข้อ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ การจัดท่าและรูปแบบของสหรายการ/รายชื่อ ทรัพยากรสารสนเทศ คู่มือหรือวิธีการชี้แนะแหล่งทรัพยากรสารสนเทศ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมความร่วมมือ ลักษณะข้อตกลงของความร่วมมือระหว่างห้องสมุด บุคลากรในการให้บริการ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกของหน่วยงานและงบประมาณสำหรับใช้จ่ายในการดำเนินงานเกี่ยวกับหน่วยงาน

ตอนที่ 3 สืบค้นความคิดเห็นเกี่ยวกับหน่วยงานห้องสมุด โดยถามความสนใจในความร่วมมือทางด้านต่าง ๆ เช่น การจัดหา การทำรายการ การยืมระหว่างห้องสมุด เป็นต้น ซึ่งจะนำข้อมูลนี้ไปออกแบบจัดตั้งหน่วยงานห้องสมุดต่อไป จำนวน 14 ข้อ ประกอบด้วย

- ความคิดเห็นเกี่ยวกับหน่วยงานห้องสมุด เป็นคำถามเกี่ยวกับ ความยินดีที่จะเข้าร่วมกับหน่วยงานห้องสมุดทหาร วัตถุประสงค์ โครงสร้าง หน้าที่ ลักษณะความร่วมมือ

บุคลากรในระดับบริหารและปฏิบัติงาน การดำเนินงานของหน่วยงานภายในห้องสมุด ศูนย์กลางการติดต่อและแหล่งงบประมาณของหน่วยงานห้องสมุดทหาร รวมทั้งข้อเสนอแนะ จำนวน 11 ข้อ

- คำถามเกี่ยวกับความสนใจในกิจกรรมความร่วมมือระหว่างห้องสมุดทางด้าน การจัดหา การจัดหาและทำรายการ การเชื่อมระหว่างห้องสมุด บริการของห้องสมุด บริการส่งเอกสาร กิจกรรมส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับหน่วยงาน การติดต่อ เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ห้องสมุด และเทคโนโลยี โดยกำหนดค่าระดับความต้องการ ตามมาตรวัดแบบ Likert-type-scale ดังนี้

ระดับความต้องการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ระดับคะแนน	4.60-5.00	3.60-4.59	2.60-3.59	1.60-2.59	1.00-1.59

และไม่ต้องการ (กำหนดค่า = 0) จำนวน 1 ข้อ

- คำถามให้จัดลำดับงานที่ควรจัดให้มีขึ้นก่อนหลังในหน่วยงาน จำนวน 5 งาน คือ งานบริการ งานจัดหา งานจัดหาและทำรายการ งานจ่าย-รับ และงานวารสาร ให้เรียงลำดับโดยใส่ 1, 2....5 ตามลำดับ จำนวน 1 ข้อ

- คำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานกิจกรรมของหน่วยงาน โดยกำหนดค่าระดับของปัญหา ตามมาตรวัดทัศนคติแบบ Likert-type-scale ดังนี้

ระดับปัญหา	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ระดับคะแนน	4.60-5.00	3.60-4.59	2.60-3.59	1.60-2.59	1.00-1.59

และไม่มีปัญหา (กำหนดค่า = 0) จำนวน 1 ข้อ

3.1 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบกับห้องสมุดตำรวจ จำนวน 7 แห่ง โดยไปแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 6 แห่ง เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2535 พร้อมกับให้หมายเลขโทรศัพท์ ในการติดต่อให้ผู้วิจัยมารับแบบสอบถามกลับคืน ส่วนห้องสมุดอีก 1 แห่ง คือ ห้องสมุดโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2535 และแบบซองปิดแสตมป์ ให้บรรณารักษ์ส่งแบบสอบถามกลับคืนทางไปรษณีย์ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมด 7 ชุด เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2535

3.2 ได้นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามข้อมูลที่ได้รับจากการทดสอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบ ข้อคำถาม ค่าตอบและเพิ่มเติมเนื้อหา ดังนี้

3.2.1 ปรับปรุงคำถามในข้อ 8, 9 และ 37 มีรายละเอียดดังนี้

ข้อ 8 ปรับปรุงโดยเพิ่มคำถามจากห้องสมุดจัดหาทรัพยากรสารสนเทศต่อไปนี้เป็น ห้องสมุดจัดหาทรัพยากรสารสนเทศต่อไป โดยใช้เงินประมาณปีละเท่าใด และได้จำนวนประมาณกี่รายการ

ข้อ 9 เพิ่มคำอธิบายวิธีการตอบ โดยเติม (โปรดกาเครื่องหมาย / ในช่องที่เหมาะสม)

ข้อ 37 ปรับปรุงโดยเพิ่มคำถามจากบุคลากรระดับปฏิบัติงาน เป็นบุคลากรระดับปฏิบัติงานควรใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในหน่วยงานเท่าใด

3.2.2 ปรับปรุงคำตอบ ในข้อ 6, 8, 9 และ 18 มีรายละเอียดดังนี้

ข้อ 6 เพิ่มเติมวุฒิของเจ้าหน้าที่ จาก ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี โดยเพิ่มปริญญาโท และปริญญาเอก เพื่อให้เหมือนกับวุฒิของบรรณารักษ์

ข้อ 8 และข้อ 9 ปรับปรุงโดยแบ่งทรัพยากรสารสนเทศ ออกเป็น 2 ประเภท คือ วัสดุตีพิมพ์และวัสดุไม่ตีพิมพ์ และเพิ่มทรัพยากรสารสนเทศอีก 1 ประเภท คือ หนังสือพิมพ์

ข้อ 18 ปรับปรุงประเภทของทรัพยากรสารสนเทศ โดยเพิ่มหนังสือพิมพ์

3.2.3 ปรับปรุงโดยการตีเส้นนำสายตาในข้อ 19, 20, 33, 37 และ 41 เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบแบบสอบถามได้สะดวก และถูกต้องยิ่งขึ้นและผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้สะดวกและถูกต้องยิ่งขึ้น

4. ส่งแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว (ภาคผนวก ง) ให้บรรณารักษ์ห้องสมุดทหาร จำนวน 69 แห่ง แห่งละ 1 คน แบ่งเป็น

สำนักงานปลัดกระทรวง	จำนวน	3	แห่ง
กองบัญชาการทหารสูงสุด	จำนวน	13	แห่ง
กองทัพบก	จำนวน	25	แห่ง
กองทัพอากาศ	จำนวน	13	แห่ง
กองทัพอากาศ	จำนวน	15	แห่ง

สำหรับห้องสมุดที่สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กองทัพอากาศ ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2535 พร้อมกับแนบซองคิดแถมไปให้บรรณารักษ์ส่งแบบสอบถามกลับคืนทางไปรษณีย์ ส่วนห้องสมุดที่สังกัดกองทัพอากาศ ผู้วิจัยได้ไปแจกแบบสอบถามเอง เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2535 ยกเว้นห้องสมุดที่อยู่ภายนอก กองบัญชาการกองทัพอากาศ 1 แห่ง จัดส่งทางไปรษณีย์ เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2535 พร้อมกับแนบซองคิดแถมไปให้บรรณารักษ์ส่งแบบสอบถามกลับคืนทางไปรษณีย์ โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืน

เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2535 จำนวน 52 ชุด (ภาคผนวก จ) คิดเป็นร้อยละ 75.36 มีรายละเอียดดังนี้

- ห้องสมุดสังกัดกองบัญชาการทหารสูงสุด	จำนวน	8	แห่ง
- ห้องสมุดสังกัดกองทัพบก	จำนวน	18	แห่ง
- ห้องสมุดสังกัดกองทัพอากาศ	จำนวน	13	แห่ง
- ห้องสมุดกองทัพอากาศ	จำนวน	13	แห่ง

5. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ผู้วิจัย คำนวณ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานด้วยตนเอง โดยใช้เครื่องคิดเลข ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ในบทที่ 4 และนำไปจัดทำแบบจำลองรายงานห้องสมุดทหารในบทที่ 5

6. เสนอผลการวิจัย อภิปรายผล และเสนอแนะ รายละเอียดผู้วิจัยจะได้นำเสนอในบทที่ 6 ต่อไป

ศูนย์วิทยพัชร์พยาภิกร
จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย